

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ MÜZİK PERFORMANS KAYGISI VE PİYANO PERFORMANS ÖZ YETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Birsen JELEN¹

ÖZ

Bu araştırmada, müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygıları ve piyano performans öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Düzeylerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi çalışmanın ikinci amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Gazi Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Harran Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarında okumakta olan 524 lisans öğrencisi (n=524) oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Kenny müzik performans kaygısı envanteri ve piyano performans öz yeterlik ölçeği ile toplanmıştır. Müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygıları ve piyano performans öz yeterlikleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Öğrencilerin performans kaygılarının ve piyano performans öz yeterliklerinin cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise bağımsız gruplar t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H Testi analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin müzik performans kaygıları ve piyano performans öz yeterlik düzeyleri arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Müzik performans kaygıları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiş ve kadın müzik öğretmeni adayları, erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde müzik performans kaygısı sergilemiştir. Piyano performans öz yeterlik düzeylerinde ise cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Sınıf değişkeniyle ilgili olarak, 1. sınıflardaki öğrencilerin müzik performans kaygıları 2. ve 4. sınıflardaki öğrencilerden daha düşük olarak tespit edilmiş, 1. ve 2. sınıflardaki öğrencilerin piyano performans öz yeterlikleri ise 4. sınıf öğrencilere göre daha düşük olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Piyano eğitimi, müzik öğretmeni adayları, müzik performans kaygısı, piyano performans öz yeterliliği

¹ Öğr.Gör..Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, birsenka(at)yahoo.com

THE CORRELATION BETWEEN MUSIC PERFORMANCE ANXIETIES AND PIANO PERFORMANCE SELF EFFICACY LEVELS OF PRE SERVICE MUSIC TEACHERS

ABSTRACT

This research was conducted to determine the relationship between musical performance anxiety and piano performance self-efficacy levels of music teacher candidates. The working group of the study was established from 524 undergraduate students (n = 524) studying in Music Education Branches at Gazi University, Muğla Sıtkı Koçman University, Harran University, Atatürk Üniversitesi, Çanakkale 18 Mart University, Karadeniz Teknik University and Mehmet Akif Ersoy University in 2015-2016 education year. The data of the study was collected with Kenny's musical performance anxiety inventory and piano performance self-efficacy scale. The Pearson Moments Correlation Coefficient was used in determining the relationships between the musical performance anxiety and the piano performance self- efficacy levels of the music teacher candidates. To determine whether musical performance anxieties of students and piano performance self-efficacy differ in terms of gender and class variables independent samples t-test, variance analysis (ANOVA) and Kruskal Wallis H test analyzes were used. According to the results of the research, there was a negative moderately significant relation between students' musical performance anxiety and piano performance self-efficacy levels. Regarding gender variable, the musical performance anxieties were significantly different; female participants showed higher level of musical performance anxiety than male participants. There was no significant difference in piano performance self-efficacy levels according to gender. Regarding the class variable, the music performance anxiety of the students in the first grade was found to be lower than the students in the second and fourth grades. Piano performance self-efficacy of students in first and second grades was lower than that of fourth grade students.

Keywords: Piano education, music teacher candidates, music performance anxiety, piano performance self-efficacy

Jelen, Birsen. "Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Performans Kaygısı ve Piyano Performans Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi". *idil* 6.39 (2017): 3389-3414.

Jelen, B. (2017). Müzik Öğretmeni Aadaylarının Müzik Performans Kaygısı ve Piyano Performans Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *idil*, 6 (39), s.3389-3414.

GİRİŞ

Müzik Öğretmeni Adaylarında Performans Kaygısı

Tüm çalgı icracıları gibi, müzik öğretmeni adayları da, çalgıdaki hâkimiyetlerini geliştirmek için piyano çalışmalarına saatler ayırmaktadırlar. Ne var ki bu çabalar, dinleyici önünde çalarken, performans kaygısının neden olduğu bilişsel ve devinışsel hataları ve ayrıca fizyolojik sorunlarla karşılaşılmasını engellemeye yetmemektedir. Kenny ve diğerlerine göre (2004:760) müzik performansı ince motor becerileri, koordinasyon, hafıza, estetik ve yorum gibi iyi eğitilmiş becerileri içeren karmaşık bir süreç olması nedeniyle; yüksek düzeyde müzik performans kaygısı, performans sergileyen kişinin başarısına zarar verebilmektedir.

Müzik performans kaygısı psikolog Paul Salmon tarafından dinleyici karşısında performansın bozulması ve/veya performansın bozulacağına dair süreklilik gösteren ve stres yaratan, kişinin yetenek, eğitim ve hazırlık süresi göz önünde bulundurularak açıklanamayacak ölçüde bir endişe duyulması hali olarak tanımlanmaktadır. (Valentine, 2003:168-182. Akt: Tokinan, 2013)

Kafadar'a göre, bir tür sosyal kaygı bozukluğu olan performans kaygısı, müzisyenlerde sıklıkla görülmektedir. Aşırı kaygı, iyi odaklanamamaktan oluşan dikkat dağınıklarına, sinirliliğe, bellek hatalarına, huzursuz bir duygu durumuna, bedensel gerginliğe ve sonuçta sahneye/konsere çıkmaktan korkmaya neden olabilmektedir (Kafadar, 2009:13). Performans kaygısının belirtilerinden fizyolojik olanların en yaygınları, kalp çarpıntısı, kas gerilimi, ağız kuruluğu, titreme, terleme, nefes alamama, göğüste sıkışma, karın ağrısı veya şişkinliğidir. Bilişsel belirtiler ise özgüven kaybı, performansla ilgili endişeli düşüncelerin doğurduğu konsantrasyon kaybı, hata yapma korkusu ve bellek hataları, hatanın sonuçları ile ilgili endişeler, bilinç kaybı, felaketleştirme düşünceleri, performanstan kopma hissi, performans gerçekleştirilen ve kendini izleyen şekilde benlik bölünmesi gibi sıralanabilir. Davranışsal belirtilere örnek olarak ise, performans hataları, yardım arama davranışı, kaçınma, motor huzursuzluk, kalkık omuzlar, panik, dikkat dağınıklığı ve odaklanamama sayılabilir (Kafadar, 2009; Tokinan 2013). Bu belirtiler literatürde 'performans kaygısı olarak' bilinmektedir ve gerek amatör, gerek profesyonel icracıların az ya da çok yaşadığı bir durumdur (Steptoe ve Fidler, 1987; Kenny, Davis, ve Oates, 2004; Tokinan, 2013; Palancı ve vd., 2015). Kafadar (2009:28)'ın da altını çizdiği gibi, müzik performansının not ile belirlendiği bir sınava giren öğrencinin dikkati; kendi performansına ilişkin yorum ve değerlendirmeleri arasında bölünebilir. Bu yorum ve değerlendirmeler olumsuz ise (yapamayacağım, beceremeyeceğim gibi); başarısından duyduğu kuşku, diğer arkadaşları kadar iyi çalamam korkusu gibi olumsuz duygular doğurur. Sınava odaklanması gereken zihinsel enerji, hedefinden

uzaklaşp dağılır ve öğrenci gerçek performansından çok daha düşük bir sunum sergileyebilir. Baltaş (1988)'in da belirttiği gibi 'yüksek sınav kaygısı zihnin çalışma sürecini, akılcılığı, duruma adapte olmayı güçleştirir ve dolayısıyla sınav performansını düşürür.' (Aktr: Sazak ve Ece, 2004: 105). Ayrıca müziğin belirli bir zamanda belirli bir tempoda sürüyor olması da öğrenciye hatalarını düzeltme olanağı vermez ve bu durum zaten duyduğu durum bozukluğuna sürüklenmiş olan öğrencinin kaygısını iyice artırır.

Öz yeterlik ve Piyano Performans Öz yeterliği

Albert Bandura'nın sosyal öğrenme teorisinde öne çıkardığı ve bu teorisin merkezini oluşturan öz yeterlik kavramı, bireyin belli bir performansı sergileyebilmek için gerekli etkinliği organize edip, başarılı bir şekilde yapma kapasitesine duyduğu inanç olarak ifade edilmektedir. Bandura (1977:191–215), öz yeterlik algısının bireyin faaliyetlerinin seçimini, güçlükler karşısındaki sebatını, çabalarının düzeyini ve performansını etkilediği görüşünü savunmuştur. Bu görüşü destekleyen birçok araştırma, öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin, bir görevi başarmak için büyük çaba gösterdiklerini, olumsuzluklar karşısında ısrarlı ve sabırlı olduklarını göstermektedir (Schunk, 1985; Knaus, 1998). Öz yeterliğe yeterince sahip olmayan bireyler olayların göründüğünden zor olduğunu düşünür ve her şeye daha dar bir görüş açısından bakabilirler, dolayısıyla karşılaştıkları problemleri çözemeyebilirler. Öz yeterliği yüksek olan bireylerin ise zor işlerde ve olaylarda rahatlık duygusu içinde daha güvenli ve güçlü hareket etmeleri beklenmektedir (Kesgin, 2006). Konuyla ilgili olarak Multon ve ark. (1991) tarafından

39 araştırma üzerinde yapılan meta-analitik çalışmada değişik tipte öğrenci örneklemi ve araştırma tasarımlarından oluşan çalışmalar analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öz yeterlik, öğrenci başarısındaki değişkenliğin (varyansın) % 14'ünü açıklamaktayken, öz yeterlik inancı ile akademik performans ve sebat arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu ortaya konulmuştur. (Akt: Saracaloğu, 2010:266)

Gün ve Yıldız da (2014:1055) müzik öğretmeni adaylarının bir problemi çözmelerinin, örneğin performans zorluklarının üstesinden gelmelerinin, kendilerine güven duymalarıyla mümkün olabileceği görüşündedirler. Onlara göre performans, müzik eğitiminin geliştirilmesinde işin merkezini oluşturmaktadır. Müzik eğitiminde performansın gösterilmesi, öğrenmenin ne derecede gerçekteleğinin belirlenmesi ve öğrenmedeki eksikliklerin ve güçlüklerin zaman geçirilmeden giderilmesi için gerekli görülmektedir.

Gün ve Yıldız'ın da (2014:1055) belirttiği gibi, müzik öğretmeni adayları, mesleki alan dersleri kapsamında almakta oldukları piyano eğitiminin sınav ve konser

süreçlerinde performans sergilemek durumundadırlar. Müzikal ve teknik güçlüklerin bir arada bulunduğu karmaşık bir yapısı olan piyano performansında başarıya ulaşabilmek, bu güçlüklerin yıllar içerisinde sistematik biçimde aşılmasıyla mümkündür. Piyano performansı fiziksel olduğu kadar zihinsel bir eylemdir. Bu nedenle, başarılı bir performansın ön koşullarından biri de öğrencinin kendine çalgı çalmaya yönelik güveni ve yeterlik inancıdır. Bu güven ve inançtan yoksun öğrenciler; gösterilenleri tam olarak yapamadıklarından kaygılanmakta ve seyirci karşısında piyano çalarken gerginlik yaşamaktadırlar. McCormick ve McPherson da (2003:40) bu konuya eğilmiş; performans sınavlarının diğer akademik (yazılı) sınavlardan önemli derecede farklı olduğunu vurgulamışlardır: gerek piyano, gerek diğer müzik performansı sınavlarında öğrencilerin ellerinden gelenin en iyisini yapmak için yalnızca bir fırsatları olduğunun, geri dönme ve hatayı düzeltme fırsatları olmadığının altını çizmişlerdir.

Gün ve Yıldız (2014:1055)'a göre performans düzeylerini olduğundan daha yeterli algılayan öğrenciler daha başarılı performans sergilemeye eğilimlidirler. Dolayısıyla performans, öz yeterlik inancı yüksekse daha üst düzeylere ulaşabilirken, öz yeterlik inancının düşük olması halinde mevcut kapasitenin de altına düşebilmektedir. Bu doğrultuda, müzik öğretmeni adaylarının lisans eğitimi süresince karşılaşılabilecekleri problemlere karşı etkili çözüm yolları aramalarında ve bu çözüm yolları ile karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelebilmelerinde öz yeterlik önemli etken olarak göz önüne alınabilir.

Bu araştırmada, müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygıları ve piyano performans öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Düzeylerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi çalışmanın ikinci amacını oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Müzik performans kaygı düzeyleri ile piyano performans öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Müzik performans kaygı düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?
3. Piyano performans öz yeterlik düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?
4. Müzik performans kaygı düzeyleri sınıf değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?
5. Piyano performans öz yeterlik düzeyleri sınıf değişkeni açısından farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygıları ve pişano performans öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmanın modeli, ilişkişel tarama modelidir. İlişkişel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2002:81).

Çalışma Grubu

Araştırma grubunu Gazi Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Harran Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Mehmet Akf Ersoy Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında'nda 2015-2016 öğretim yılında öğrenim gören (336 (%64) kız ve 186 (%36) erkek) toplam 524 lisans öğrencisinden oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Kenny Müzik Performans Kaygısı Envanteri ve Pişano Performansı Öz Yeterlik Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırma kapsamında müzik öğretmeni adaylarının demografik özelliklerini belirlemek amacı ile 10 sorudan oluşan "Kişisel Bilgi Formu" araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve öğretmen adaylarına uygulanmış; araştırma için gerekli görülenler seçilerek kullanılmıştır.

Kenny Müzik Performans Kaygısı Envanteri:

Kenny Müzik Performans Kaygısı Envanteri Kenny ve vd. (2004: 757-777) tarafından geliştirilmiştir. Envanterin orijinal formu 12 alt faktöre dağılan 40 maddeden oluşmaktadır. Bu 12 faktör üç başlık altında kategorilendirilmiştir. (i) erken ilişki durumu [kaygının nesilden nesile aktarımı; ailevi empati] (ii) psikolojik savunmasızlık [depresyon/umutsuzluk; kontrol edebilirlik; güven; sürekli performans kaygısı] (iii) bağlantılı performans durumları [bağlantılı somatik endişe; korku/dehşet (negatif algı); performans öncesi ve sonrası düşüncüler; kişisel denetim/başkalarının denetim; fırsat bedeli; hafıza güvenilirliği]. Dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılarak envanterin Türk kültürüne adaptasyonu çalışması ise Tokinan (2013:53-65) tarafından yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda envanterin Türkçe'ye uyarlanmış şeklinin negatif performans algısı, psikolojik savunmasızlık, somatik kaygı, kişisel denetim ve fizyolojik savunmasızlık olarak toplam beş faktörde dağılan 25 maddeden oluştuğu saptanmıştır. Ayrıca güvenilirlik

çalışması sonucu ölçeğin toplam Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Maddelerin madde toplam korelasyonları .34 ile .65 arasında değiştiği saptanmıştır.

Piyano Performans Öz Yeterlik Ölçeği:

Piyano performans öz yeterlik ölçeği Gün ve Yıldız (2014:1053-1065) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 25 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyutu öğrencinin kendi piyano tekniğini ne düzeyde yeterli gördüğünü yansıtan “teknik düzey algısı”, ikinci boyutu öğrencinin, topluluk karşısında çalarken kendi piyano performansına ilişkin hissettiklerini yansıtan “sahne kaygısı algısı” ve üçüncü boyutu da öğrencinin kendi piyano performansına yönelik görüşlerini yansıtan “performans düzeyi algısı” adı altında ele alınmıştır. Piyano performansı öz yeterlik ölçeğinin iç tutarlılığının ve güvenilirliğinin oldukça yüksek bir ölçme aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Geliştirilen ölçeğin toplam Cronbach alfa değeri 0.95’tir. Bu değer, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Veri toplamak amacıyla kullanılan Kenny Müzik Performans Kaygısı Ölçeği ve Piyano Performans Öz yeterlik ölçeklerinden elde edilen verilere göre hesaplanan Cronbach alfa değeri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Veri Toplamada Kullanılan Ölçeklerden Elde Edilen Verilere Ait Cronbach Alfa Katsayıları

	Cronbach Alfa
Kenny Müzik Performans Kaygısı Envanteri	0,940
Piyano Performans Öz yeterlik Ölçeği	0,838

Tablo 1 incelendiğinde Kenny Müzik Performans Kaygısı Ölçeği ile Piyano Performans Öz yeterlik Ölçeğinin Cronbach alfa katsayıları yüksek güvenilirlik değerini göstermektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri Mayıs 2016’da toplanarak SPSS 21 paket programı ile analiz edilmiştir. Müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygıları ve piyano performans öz yeterlikleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Pearson Korelasyon katsayısı (r), ölçümle belirtilen iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin kuvveti ve yönü hakkında bilgi verir. Pearson korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değişir. Korelasyon katsayısı, her

iki yönde 0'a yaklaşırken ilişkinin kuvveti azalır. Her iki yönde 1'e yaklaşırken ilişkinin kuvveti artar. (Alpar, 2016:419).

Analizler yapılmadan önce normallik ve doğrusallık varsayımları incelenmiş (Tablo 2) ve varsayımların sağlandığı tespit edildikten sonra korelasyon analizine geçilmiştir.

Tablo2. Müzik Performans Kaygısı ve Piyano Performans Özyeterliliği Değişkenlerinin Normallik Açısından İncelenmesine Yönelik İstatistikler

	Çarpıklık (sh)	Basıklık (sh)	Kolmogorov- Smirnov (p)	Shapiro-Wilk (p)
Müzik Performans Kaygısı	-0,271	-0,251	0,071 (0,000)	0,987 (0,000)
Piyano Performans Özyeterliliği	0,403	0,170	0,052 (0,002)	0,990 (0,001)

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin performans kaygıları ve piyano performans öz yeterlik değişkenlerinin normallik varsayımların sağlandığı görülmektedir.

Müzik öğretmeni adaylarının performans kaygılarının ve piyano performans öz yeterliklerinin cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ilişkisiz örneklem t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis H Testi analizleri kullanılmıştır.

Analizler yapılmadan önce incelenmesi gerekli olan normallik ve homojenlik varsayımlarının olup olmadığı araştırılmış (Tablo 3 ve Tablo 4) ve bu varsayımların sağlanıp sağlanmamasına göre uygun analiz yöntemleri seçilerek analizlere devam edilmiştir. Ayrıca analizler yapılmadan önce veri kayıp değer olup olmadığı açısından incelenmiş ve maddelerde kayıp değer oranının %0,2-%0,8 değiştiği belirlenmiştir. Kayıp değerlerle baş etme yöntemlerinden EM (Beklenti maksimizasyonu-Expectation Maximization) yöntemi kullanılarak kayıp değerlerin yerine en uygun değerler atanarak analiz yapılmıştır.

Tablo 3. Performans Kaygıları ve Piyano Performans Öz yeterlik Düzeylerinin Cinsiyete Göre Normallik ve Varyansların Homojenliği Varsayımlarının İncelenmesi

		Çarpıklık (sh)	Basıklık (sh)	Kolmogorov- Smirnov (p)	Shapiro- Wilk (p)	Levene F Testi (p)
Performans Kaygısı	K	-0,159	-0,414	0,053 (0,023)	0,990 (0,021)	1,423 (0,233)
	E	-0,596	-0,058	0,117 (0,000)	0,957 (0,000)	
Piyano Performans Öz yeterlik	K	0,458	0,268	0,058 (0,009)	0,987 (0,004)	0,333 (0,564)
	E	0,300	0,033	0,047 (0,200)	0,992 (0,414)	

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin performans kaygıları ve piyano performans öz yeterlik düzeylerinin cinsiyete göre normallik ve varyansların homojenliği varsayımların sağlandığı görülmektedir.

Tablo 4. Performans Kaygıları ve Piyano Performans Öz yeterlik Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Normallik ve Varyansların Homojenliği Varsayımlarının İncelenmesi

		Çarpıklık (sh)	Basıklık (sh)	Kolmogorov- Smirnov (p)	Shapiro- Wilk (p)	Levene F Testi (p)
Performans Kaygısı	Lisans1	-0,156	-0,568	0,048 (0,200)	0,986 (0,066)	5,239 (0,001)
	Lisans2	-0,149	-0,251	0,070 (0,079)	0,985 (0,105)	
	Lisans3	-0,127	-0,708	0,077 (0,200)	0,977 (0,096)	
	Lisans4	-0,982	1,568	0,155 (0,000)	0,918 (0,000)	
Piyano Performans Öz yeterlik	Lisans1	0,534	0,224	0,077 (0,012)	0,979 (0,010)	1,074 (0,360)
	Lisans2	0,146	-0,187	0,039 (0,200)	0,991 (0,486)	
	Lisans3	0,102	-0,107	0,076	0,989	

			(0,200)	(0,592)
Lisans4	0,483	0,155	0,088	0,981
			(0,041)	(0,122)

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin piyano performans öz yeterlik düzeylerinin sınıfa göre normallik ve varyansların homojenliği varsayımların sağlandığı görülmektedir. Performans kaygıları düzeylerinin sınıfa göre normallik ve varyansların homojenliği varsayımlarının ise sağlanmadığı görülmektedir.

BULGULAR VE YORUM

Müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygısı düzeyleri ile piyano performans öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Performans Kaygısı Düzeyleri ve Piyano Performans Öz yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki

		Piyano Performans Öz yeterlik Düzeyi
Müzik Performans Kaygı Düzeyi	R	-0.30
	N	524

* p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde müzik öğretmeni adayları müzik performans kaygısı düzeyleri ile piyano performans öz yeterlik düzeyleri arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = -0,296$) ve bu ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). Diğer bir deyişle piyano performans öz yeterlik düzeyi artıka müzik performans kaygısı düzeyi azalmaktadır. Determinasyon katsayısı ($r^2 = 0,088$) incelendiği iki değişkenin ortak değişkenliğinin %8,8 olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle piyano performans öz yeterlik düzeyi, müzik performans kaygısı düzeyindeki değişkenliğin %8,8'ini açıklamaktadır.

Müzik öğretmeni adaylarının performans kaygısı düzeyleri ve piyano performans öz yeterlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği ilişkisiz örneklem t-testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 6 ve 7'de verilmiştir.

Tablo 6. Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Performans Kaygısı Düzeylerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılaşmasına Yönelik İlişkisiz T-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t
----------	---	-----------	----	----	---

Müzik Performans Kaygıları	K	336	74,98	13,78	520	2,129*
	E	186	69,45	13,22		

* $p < 0,05$

Tablo 6 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin performans kaygıları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t(520)=2,129$; $p=0,034$). Kadın müzik öğretmeni adaylarının performans kaygı düzeylerinin ($\bar{X}=74,98$) erkek müzik öğretmeni adaylarının performans kaygı düzeylerinden ($\bar{X}=69,45$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu müzik öğretmen adaylarının performans kaygıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca etki büyüklüğü (η^2) değeri incelendiğinde performans kaygıları ölçeğindeki gözlenen varyansın yaklaşık %1'inin cinsiyete bağlı olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Müzik Öğretmeni Adaylarının Piyoano Performans Öz yeterlikleri Düzeylerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Farklılaşmasına Yönelik İlişkisiz T-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t
Piyoano Performans Öz yeterlikleri	K	336	65,82	13,78	520	1,316*
	E	186	67,46	13,22		

* $p > 0,05$

Tablo 7 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin piyoano performans öz yeterlikleri düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($t(520)=1,316$; $p=0,189$).

Müzik öğretmen adaylarının performans kaygısı düzeyleri, piyoano performans öz yeterlik düzeylerini sınıf değişkeni açısından incelenmek için öncelikle analizlerin gerektirdiği varsayımlar incelenmiştir. Müzik öğretmen adaylarının performans kaygı düzeyi için varsayımlar sağlanmadığı için sınıf düzeyine göre farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 8'da verilmiştir. Piyoano performans öz yeterlik düzeyi için sınıf düzeyine göre normal dağılım ve varyansların homojenliği gözlemlendiği için tek faktörlü ANOVA kullanılmıştır ve sonuçlar Tablo 9'da özetlenmiştir.

Tablo 8. Müzik öğretmen adaylarının performans kaygısı düzeylerinin sınıf değişkeni açısından incelenmesine ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları

		n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	Anlamlı Fark
Performans Kaygıları	Lisans1	178	236,22	3	11,051*	1-2/1-4
	Lisans2	145	285,37			
	Lisans3	94	251,62			
	Lisans4	106	282,54			

* p<0,05

Tablo 8 incelendiğinde müzik öğretmen adaylarının performans kaygılarının sınıf düzeyine göre farklılaştığı görülmektedir ($\chi^2=11,051$; p=0,01). Performans kaygı düzeyinde bulunan farklılığın hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu bulmak için ikili alt gruplar arasında yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, 1 ile 2. sınıflar ve 1 ile 4. sınıflar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde 1.sınıf müzik öğretmen adaylarının performans kaygılarının 2. ve 4. sınıf müzik öğretmen adaylarının performans kaygılarından daha düşük olduğu görülmektedir

Tablo 9. Müzik öğretmen adaylarının piyano performans öz yeterlik düzeylerinin sınıf değişkeni açısından incelenmesine ilişkin tek faktörlü ANOVA sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Piyano Performans Öz yeterlikleri	Gruplararası	1893,79	3	631,264	3,4	0,016	1-4/2-4
	Gruplarıçi	94525,4	51	182,130	66	*	
	Toplam	96419,2	52				
		69	2				

p<0,05*

Tablo 9 incelendiğinde müzik öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre piyano performans düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (F (3,519)=3,466; p<0,05). Piyano performans düzeyinde bulunan farklılığın hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu bulmak için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre, 1.sınıf ($\bar{X}=65,27$) ve 2. sınıf ($\bar{X}=65,31$) müzik öğretmen adaylarının piyano performans öz yeterlikleri 4. sınıf ($\bar{X}=70,13$) müzik öğretmen adaylarının piyano performans öz yeterliklerinden daha düşüktür. Diğer bir deyişle sınıf düzeyi artıkça müzik öğretmen adaylarının piyano performans öz yeterlik düzeylerinin arttığı söylenebilir.

TARTIŞMA

Sosyal bilişsel teori, öz yeterlik ve algılanan stres arasında güçlü bir negatif ilişki bulunduğunu göstermektedir ki deneysel bulgular da bu teoriyi desteklemektedir. Örneğin üniversite öğrencilerinin öz yeterlik ve stres düzeyleri arasında orta veya güçlü negatif korelasyonlara sahip oldukları yapılan araştırmaların sonucunda görülmüştür. (Gigliotti ve Huff, 1995; Hackett ve vd., 1992; Solberg ve vd., 1993; Solberg ve Villarreal, 1997; Torres ve Solberg, 2001; Zajacova ve vd., 2005).

Müziksel performansın akademik motivasyon ve öğrenme ile yakından ilişkili olması nedeniyle öz yeterlik, müzik performansında da çok önemlidir (McCormick & McPherson, 2003; Nielsen, 2004; McPherson & McCormick, 2006; Ritchie & Williamon, 2010). Bu nedenle öz yeterliğin müzik performans kaygısı ile bağlantılı olması muhtemeldir.

Sinden (1999) yüksek öz yeterliliğe sahip müzisyenlerin önceki performanslarının pozitif olma eğiliminde olduğunu ileri sürmektedir. Çevresel faktörlerin bir bireyin öz yeterliliğini etkilemesinde önemli bir rolü olması nedeniyle, Sinden özyeterliliğin bireyin performans kaygısı düzeyinde hayati bir önem taşıdığını belirtmiştir. Bununla birlikte Sinden (1999), düşük genel öz yeterliğin, daha yüksek müzik performans kaygısına eşlik ettiğini savunmaktadır. Akt: Topoğlu2014: 339).

McCormick & McPherson'a göre (2003) ise öz yeterlik, bireyin kendini iyi bir enstrümantalist olarak tanımlaması ile kalmayıp, aynı zamanda müzik sınavı veya konser gibi etkinliklerde başkaların eleştirilerine açık hale getirdiğini öne sürmektedir (McCormick ve McPherson, 2003:40).

Araştırmanın birinci alt problemi müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygı düzeyleri ve piyano performans öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir, elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının müzik performans kaygısı düzeyleri ile piyano performans öz yeterlik düzeyleri arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir deyişle piyano performans öz yeterlik düzeyi arttıkça müzik performans kaygısı düzeyi azalmaktadır. Bu sonuç Abel ve Larkin (1990:171-182)'in, durum kaygısı ve güven arasında ters korelasyon bulunduğunu ortaya koyan araştırmasıyla, Sinden, (1999)'in öz yeterlik ve müzik performans kaygılarını incelemek için 138 üniversite öğrencisini incelediği

araştırmasıyla, Yıldırım, (2011: 277-291)'ın öz yeterlik inancı arttıkça öğrencilerde stres ve kaygının azaldığını ortaya koyan araştırmasıyla ve Topoğlu (2014: 337-348)'nun hizmet öncesi müzik öğretmenlerinde durumluk kaygı düzeyleri ile öz yeterlik inançları arasında küçük bir negatif korelasyon tespit ettiği araştırmasıyla da uyum içerisinde.

Alan yazın incelendiğinde müzik performans kaygısı ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyle ilgili çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Müzik performansını sergileyen sınıf öğretmeni adayları ile yaptığı çalışmada Kocabaş (2013:33) erkek öğrencilerin müzik performansındaki durum kaygı seviyesinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Baştürk (2007) erkek öğretmen adaylarının test kaygı düzeylerinin kızlara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada, Erözkan (2004), erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha endişe verici tutum sergilediğini iddia etmiştir. Her iki araştırmacı da bu durumu, bir ailenin başlangıcı, aileleri maddi olarak desteklemek gibi konularda erkekler tarafından toplumda daha yüksek bir beklentinin olmasına bağlamıştır (Güven, 2016:312).

Yokuş ve arkadaşlarının (2013: 159) ve Güven'in yapmış olduğu çalışmalara göre (2013: 269) ise öğrencilerin kaygı durumunda cinsiyet değişkeni açısından herhangi bir fark yoktur. Bu çalışmaların yanı sıra, müzik performans kaygısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki kuran çalışmaların da sayısı azımsanmayacak sayıda. (Ryan, 2004, 2005; Rae & McCambridge, 2004; Osborne & Kenny, 2008; Yöndem, 2007; Wilson & Roland, 2002; Iusca ve Dafinoiu, 2012). Müzik performans kaygısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki kuran çalışmalara göre kadın müzisyenler erkek müzisyenlere göre daha yüksek müzik performans kaygısı sergilemektedir. (Ryan, 2004; Rae & McCambridge, 2004; Yöndem, 2007; Iusca ve Dafinoiu, 2012; Ginsberg, 2004; Osborne & Franklin, 2002; Sinden 1999; Wesner et al., 1990; Grodd, 2012). Nacakcı ve Dalkıran (2011: 46-56) müzik öğretmeni adayları üzerinde yaptıkları çalışmada, müzik öğretmeni adaylarının bireysel çalgı eğitimi sınav kaygısı düzeylerini kızlarda erkeklere göre daha yüksek olarak tespit etmişlerdir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan müzik öğretmeni adaylarının müzik perforans kaygı düzeyleri ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkinin ortaya konmasıyla ilgili sonuçlara göre müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygıları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiştir. Literatüre uyumlu olarak, kadın müzik öğretmeni adayları, erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde müzik performans kaygısı sergilemiştir (Abel & Larkin, 1990; Nagel, 1988). Bu sonuç ayrıca Abel and Larkin (1990: 171-182.), Kaspersen and Gotestam (2002: 69-80), Steptoe et al. (1995: 27-39)

'ın araştırmalarını destekler niteliktedir. Abel ve Larkin (1990:171-182), mzık performans kaygılarında cinsiyete dayalı bu farklılığın 'kadınların erkeklerden endişeli duyguları açıkça ifade etme olasılığının daha yüksek' olmasından kaynaklanabileceğini belirtmişlerdir.

Alanyazında öz yeterlik ve cinsiyet arasında tutarsız bir ilişki olduğunu ortaya koyan bulgular, cinsiyetin güdü ve öz yeterlik inançlarının güvenilir bir yordayıcısı olmadığını kanıtlar niteliktedir. (Bussey ve Bandura, 1999.Akt: Özmenteş 2014:141). Konuyla ilgili yapılan araştırmaları incelendiğinde ise, öz yeterlik düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı farklılığın olmadığını belirten araştırmalar olduğu gibi (Milli, 2015;Topoğlu, 2014; Şeker, 2014), öz yeterlik inançlarının cinsiyete göre farklılık olduğu belirlenen araştırmalar da bulunmaktadır (Betz ve Hackett, 1983; Eccles ve vd., 1984; Chen ve vd., 2004; Nielsen, 2004). Öğretmen adayları (Özmenteş, 2014:138-152; Kafkas ve vd.,2010: 93-111) ve öğretmenler (Mirzeoğlu ve vd. 2007: 109-125, Izgar ve Dilmaç 2008: 437-446) üzerinde yapılan bazı araştırmalarda katılımcıların öz yeterlik ve cinsiyetleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Erkeklerde kadınlara göre daha yüksek öz yeterlik gösterdiği yönündeki araştırma sonuçları da oldukça fazladır (Betz ve Hackett, 1983; Eccles ve vd., 1984; Chen ve vd., 2004; Nielsen, 2004; Özmenteş 2014). Ayrıca, mzık öz yeterlilik ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi irdeleyen ve erkek öğrencilerin mzık öz yeterliklerinin kız öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu tespit eden araştırmalar da mevcuttur (Nielsen, 2004; Özmenteş 2008 ve Özmenteş 2014).

Bazı araştırmacılar güdü ve öz yeterlik inançlarındaki cinsiyete göre farklılaşmanın nedeninin cinsiyetin kendisine değil, cinsiyet hakkındaki stereotipik inançlara ve cinsiyet özelliklerine ayak uydurma sürecine bağlanması gerektiğini savunurlar. (Eisenberg ve vd., 1996; Hackett, 1985; Matsui, 1994). Kişiler cinsiyetlerine toplum tarafından yüklenen beklentiler çerçevesinde öz yeterlik geliştirebilmektedir. Akt: Özmenteş 2014:141).

Özmenteş'e göre ise (2014:147), erkek öğrencilerin daha yüksek mzık özyeterliliğinin geliştirmiş olması, sahne ve müzisyenlik deneyimleme imkanlarının kızlara göre daha fazla olmasına bağlıdır. Bu da sahne deneyiminin özyeterliliği olumlu etkilediği düşüncesini doğurur.

Araştırmanın üçünü alt problemi mzık öğretmeni adaylarının öz yeterlik düzeyleri düzeyleri ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemekte, elde edilen bulgular ışığında, mzık öğretmeni adaylarının piyano performans öz yeterlik düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Eğilmez'in (2015: 2558-2567) mzık öğretmen adaylarının piyano performans öz

yeterlik algılarını incelediği çalışmasında öğretmen adaylarının piyano performans öz yeterlik algılarının cinsiyete göre farklılaştığını ve erkeklerin kızlara oranla daha yüksek performans öz yeterliğine sahip olduğunu saptadığı çalışmasıyla çelişirken Babacan ve Babacan, (2017: 1299-1318)'ın 101 müzik öğretmeni adayının piyano performans öz yeterliklerini incelediği çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, müzik öğretimi öz yeterlik (Topoğlu, 2014: 337-348) öğretmen öz yeterlik (Kahyaoğlu ve Yangın 2007:73-84; Üstüner ve vd. 2009:1-16) müzik eğitimine yönelik genel öz yeterlik (Milli, 2015:417-431), ve akademik öz yeterlik (Şeker, 2014:135-149) düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı farklılığın olmadığını tespit eden çalışmalarla da uyumludur.

Araştırmanın dördüncü alt problemi müzik öğretmeni adaylarının müzik performans kaygı düzeyleri sınıf değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemektir, elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının müzik performans kaygılarının öğrenim gördüğü sınıf düzeyine göre 1 ile 2. sınıflar ve 1 ile 4. sınıflar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık 1. sınıf müzik öğretmen adaylarının performans kaygılarının 2. ve 4. sınıf müzik öğretmen adaylarının müzik performans kaygılarından daha düşük olarak sonuçlara yansımıştır.

Literatür incelendiğinde Eğilmez (2015:2564)'in çalışmasına göre 3. sınıf öğrencilerinin özellikle 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek müzik performans kaygısı yaşamaktadır. Benzer şekilde Taborsky (2007:15-25), çalışmasında 3. sınıf öğrencilerinin 2. sınıf öğrencilerine göre daha fazla kaygılı olduğunu belirtmektedir. Bu sonuçların nedeni sınıf düzeyinin artmasına paralel olarak piyano sınavlarında çalınan programın seviyesinin zorlaşmasından olabileceği düşünülmektedir. Güven (2016: 305-316) ve Küçük (2010: 37-50) tarafından yapılan araştırmalarda ise öğrencilerin kaygı seviyeleri ve sınıfları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlarla birlikte, Güven,(2016: 312) 4. sınıf öğrencilerinin kaygı seviyelerinin 1.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğunu belirtirken Küçük (2010: 44) ise, 4. sınıf öğrencilerinin 3. sınıf öğrencilerine göre daha fazla kaygılı olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmanın beşinci alt problemi müzik öğretmeni adaylarının piyano performans öz yeterlik düzeyleri ile sınıf değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemektir, elde edilen bulgulara göre, öğretmen adaylarının piyano performans öz yeterlik algıları sınıf değişkenine göre arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu fark, 1.sınıf ve 2. sınıf müzik öğretmen adaylarının piyano performans öz yeterlikleri 4. sınıf müzik öğretmen adaylarının piyano performans öz yeterliklerinden daha düşük olarak tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle sınıf düzeyi artıkça müzik öğretmeni adaylarının piyano performans öz yeterlik düzeylerinin arttığı söylenebilir. Eğilmez

(2015) birinci, ikinci ve üçüncü sınıf müzik öğretmen adayları ile yaptığı araştırma sonucunda benzer bir şekilde 'sınıf düzeyi temelinde yapılan analiz sonucunda farkın 3. sınıf öğrencilerin lehinde olduğunu ve dolayısıyla müzik öğretmeni adaylarının, okul yılları ve alan bilgisi arttıkça kendine güven düzeylerinin de' arttığını belirtmiştir (Eğilmez 2015: 2564). Babacan ve Babacan (2017: 1299-1318) ve Gün (2014:78) ise müzik öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmalarda piyano performans öz yeterlik algısının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna varmıştır.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen sonuçlar çerçevesinde, müzik öğretmeni adaylarının yaşadıkları müzik performans kaygısını azaltmak için, son zamanlarda gündemde olan stresle başa çıkma tekniklerinin bu öğrencilere uygulanması faydalı olabilir.

Bu araştırmada olduğu gibi ilgili literatürde de yüksek özyeterliğe sahip olmak müzik performans kaygısıyla negatif yönde ilişkilendirildiğine göre, müzik öğretmeni adaylarının piyano performans öz yeterlik düzeylerini geliştirici etkinlikler düzenli olarak verilebilir.

Araştırma sonuçları 524 müzik öğretmeni adayı ile sınırlıdır. Araştırmada ele alınan değişkenlerin daha büyük bir örneklem üzerinde incelenmesi bu araştırmadan elde edilen sonuçların daha genellenebilir olmasına katkı sağlayacaktır.

Müzik performansı sergileyen farklı yaş grupları ile bu değişkenlerin ilişkisine yönelik yeni araştırmalar yapılabilir.

Ayrıca öğretmen adaylarının müzik performans kaygı ve piyano performans öz yeterliklerinin farklı değişkenler açısından inceleyen yeni araştırmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Abel, Jennifer., L. Larkin, Kevin. T. Anticipation of performance among musicians: physiological arousal, confidence, and state-anxiety. *Psychology of Music*, 18(2), 1990: 171-182, <http://dx.doi.org/10.1177/0305735690182006>

Alpar, Reha. Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve Geçerlik- Güvenirlik. Ankara: Detay Yayıncılık, 2016.

Babacan, Ezgi, Babacan, M. Devrim Müzik Öğretmeni Adaylarının Piyano Performansı Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *idil*, 6 (32), 2017: 1299-1318. <http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1492157816.pdf>

Baltaş, Acar, “Stres Altında ezilmeden Örenmede ve Sınavlarda Üstün Baarı”, stanbul, Remzi Kitabevi, 18.Basım. 2000.

Bandura, Albert. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 1977: 191–215.

Bandura, Albert. Self-efficacy: The exercise of control. New York: W. H. Freeman and Company, 1997. <http://www.des.emory.edu/mfp/effquotes.html>

Baştürk, Ramazan. Kamu personeli seçme sınavına hazırlanan öğretmen adaylarının sınav kaygı düzeylerinin incelenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 17 (2): 2007:163–176. <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt17/sayi2/163-176.pdf>.

Betz, Nancy. E., Hackett, Gail. The relationship of mathematics self-efficacy expectations to the selection of science-based college majors. *Journal of Vocational Behavior*, 23(3), 1983: 329-345.

Bussey, Kay., Bandura, Albert. Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*. 106(4), 1999: 676-713.

Chen, Gilad., Gully, Stanley. M., Eden Dov. General self-efficacy and self-esteem: toward theoretical and empirical distinction between correlated self-evaluations. *Journal of Organizational Behavior*, 25, 2004: 375–395. DOI: 10.1002/job.251

Eccles, Jacquelynne S., Adler, Terry., Meece, Judith. Sex differences in achievement: A test of alternative theories. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 1984: 26–43. <http://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.46.1.26>

Eğilmez, Hatice.O. Pre-service music teachers' piano performance self efficacy belief inversely related to musical performance anxiety levels. *Educational Research and Reviews* Vol. 10(18), 2015: 2558-2567, DOI: 10.5897/ERR2015.2439

Eisenberg, Nancy., Martin, Carol. Lynn., Fabes, Rrichard. A. Gender development and gender effects. In D. C. Berliner & R. C. Calfee (Eds.), *Handbook of educational psychology*, 1996: 358–396.

Erözkan, Atılğan. Üniversite öğrencilerinin sınav kaygısı ve başa çıkma davranışları. Muğla Üniversitesi SBE Dergisi. 12, 2004: 13–38. <http://www.sbed.mu.edu.tr/index.php/asd/article/view/133/137>.

Gigliotti, Richard. J. , Huff, Heather K. Role-related conflicts, strains and stresses of older-adult college students. *Sociological Focus* 28(3), 1995:329–342. <https://doi.org/10.1080/00380237.1995.10571057>

Ginsberg, D.L. Women ad anxiety disorders: İmplications for diagnosis and treatment. *CNS Spectrums*, 9(9), 2004: 32-47

Grodd, Virginia .A.F. Mindfulness and the Self-Regulation of Music Performance Anxiety. Doctoral Thesis. Department of Clinical Psychology, University of Auckland.2012.

<https://researchspace.auckland.ac.nz/bitstream/handle/2292/19993/whole.pdf?sequence=6>

Gün, Elmas. Piyano Performansı Öz Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Burdur 2014. <http://acikarsiv.mehmetakif.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11672/234/TEZ0184.pdf?sequence=1>

Gün, Elmas., Yıldız, Gökay. Müzik Öğretmeni Adaylarına Yönelik Piyano Performansı Öz Yeterlik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 9(5)Spring, 2014:1053-1065. DOI: 10.7827/TurkishStudies.6896

Güven, Elif. Anxiety and piano exams: Turkish prospective music teachers' experiences, *Music Education Research*, 18(3), 2016: 305-316, DOI: 10.1080/14613808.2015.1122748 <http://dx.doi.org/10.1080/14613808.2015.1122748>

Hackett, Gail., Betz, Nancy. E., Casas, J. Manuel., Rocha-Singh., Indra A. Gender, ethnicity, and social cognitive factors predicting the academic achievement of students

in engineering. *Journal of Counseling Psychology* 39(4), 1992: 527–538.
<http://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0167.39.4.527>

Hackett, Gail. (1985). Role of mathematics self-efficacy in the choice of math-related majors of college women and men: A path analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 32(1) 47-56.

Iusca, Dorina., Dafinoiu, Ion. Performance anxiety and musical level of undergraduate students in exam situations: the role of gender and musical instrument. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 33, 2012: 448-452.
DOI:10.1016/j.sbspro.2012.01.161

Izgar, Hüseyin., Dilmaç, Bülent. Yönetici Adayı Öğretmenlerin Özyeterlilik Algıları ve Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20, 2008: 437-446.

Kafadar, Alev. Piyanistler Örneğinde Müzisyenlere Özgü Performans Anksiyetesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 2009.
<http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/12345/9754/236046.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kafkas, M. Emin., Açak, Mahmut., Çoban, Bilal., Karademir, Tamer. Investigation Of The Relationship Between Preservice Physical Education Teachers' Sense Of Self-Efficacy And Professional Concerns, *Inonu University Journal Of The Faculty Of Education*, 11, (2), 2010: 93-111

Kahyaoglu, Mustafa., Yangın, Selami. İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15 (1), 2007: 73-84.
http://www.kefdergi.com/pdf/15_1/73.pdf

Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (11.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım 2002.

Kaspersen, Marianne., Gotestam, K.Gunnar. A Survey of Musical Performance Anxiety among Norwegian Music Students, *European Journal of Psychiatry* 16(2), 2002: 69–80.

Kenny, T. Dianna., Davis, Pamela., Oates, Jenni. Music performance anxiety and occupational stress among opera chorus anxiety and their relationship with state and trait anxiety and perfectionism. *Journal of Anxiety Disorders*, 18, (6), 2004: 757-777. DOI:[10.1016/j.janxdis.2003.09.004](https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2003.09.004)

Kesgin, Emine. Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin öz yeterlik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Denizli ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli. 2006.

Knaus, William. J. *Do it now! Break the procrastination habit*. New York: John Wiley & Sons, Inc. 1998.

Kocabaş, Ayfer. The Effects of Cooperative Learning on Continual and State Anxiety and Musical Performance in Teaching Music, *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2 (2), 2013 :27-35. <http://www.ijtase.net/ojs/index.php/IJTASE/article/view/211/280>

Kurtuldu, M. Kayhan. “Attitudes of Piano Students of Department of Music Teaching Towards Examination Anxiety [Müzik Öğretmenliği Bölümü Piyano Öğrencilerinin Sınav Kaygısına Yönelik Tutumları].” *Fırat University Journal of Social Science* 19 (2), 2009:107–126. <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsi/v/cilt19/sayi2/107126.pdf>.

Küçük, Duygu. P. “Assessment of Relation between Test Anxiety, Self-Esteem and Success in Instrument for Candidates of Music Teacher [Müzik Öğretmeni Adaylarının Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı ve Çalgı Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi].” *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11 (3), 2010: 37–50. http://kefad.ahievran.edu.tr/archieve/pdfler/Cilt11Sayi3/JKEF_11_3_2010_37-50.pdf.

Matsui, Tamao. Mechanisms underlying sex differences in career self-efficacy expectations of university students. *Journal of Vocational Behavior*, 45, 2, 1994:177-184. <http://psycnet.apa.org/record/1995-15456-001>

McCormick, John., McPherson, Gary. E. The role of self-efficacy in a musical performance examination: An exploratory structural equation analysis. *Psychology of Music*, 31(1), 2003: 37-51. <http://dx.doi.org/10.1177/0305735603031001322>

McPherson, Gar. E., McCormick., John. Self-efficacy and music performance. *Psychology of Music*, 34(3), 2006: 332-336. <http://dx.doi.org/10.1177/0305735606064841>

Milli, Selin. M. Müzik Öğretmeni Adaylarının Genel Öz yeterlik ve Müzik Yeteneğine Yönelik Öz yeterlik Algılarının İncelenmesi. *International Journal of SocialScience*, Winter, 41, 2015: 417-431 doi:/10.9761/JASSS3176

Mirzeoğlu, Dilşad., Aktağ, Işıl., Boşnak, Muharem. Beden eğitimi öğretmeni, öğretmen adayı ve beden eğitimi ve spor yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının mesleki yeterlik duygusunun karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 18 (3), 2007:109-125 http://www.sbd.hacettepe.edu.tr/fulltext/2007_3_2.pdf

Multon, D. Karen., Brown, D. Steven., Lent, Robert, W. Relation of self-efficacy beliefs to academic outcomes: A meta-analytic investigation. *Journal of Counseling Psychology*, 38, 1991: 30-38.

Nacakcı, Zeki. ve Dalkıran, Esra., Müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin bireysel çalgı sınavına yönelik kaygıları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5, 2011: 46-56. <http://oaji.net/articles/2014/1037-1405505878.pdf>

Nagel, J. J. In pursuit of perfection: Career choice and performance anxiety in musicians. *Medical Problems of Performing Artists*, 3(4), 1988: 140. DOI:10.1037/1072-5245.12.4.331

Nielsen, Siw. G. Strategies and self-efficacy beliefs in instrumental and vocal individual practice: A study of students in higher music education. *Psychology of Music*, 32(4), 2004: 418-431. <http://dx.doi.org/10.1177/0305735604046099>

Osborne, Margaret. S. and Franklin, John. Cognitive processes in music performance anxiety. *Australian Journal of Psychology*, 54, 2002: 86-93. doi:10.1080/00049530210001706543

Osborne, Margaret.S., Kenny, Dianna.T. The Role of Sensitizing Experiences in Music Performance Anxiety in Adolescent Musicians. *Psychology of Music*, 36(4), 2008: 447-462. <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0305735607086051>

Özmenteş, Gökmen. Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Müzik Öz yeterlikleri, Benlik Saygıları ve Bireysel Özellikleri Arasındaki İlişkiler. *Eğitim ve Bilim* 39(171), 2014: 138-152 <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/705>

Özmenteş, Gökmen., Özmenteş, Sabahat. (2008). Müzik yeteneğine yönelik özyeterlik ölçeğinin geliştirilmesi, 1. Ulusal Ölçme ve Değerlendirme Kongresi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Üstüner, Mehmet., Demirtaş. Hasan., Cömert, Melike., Özer, Niyazi. Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 2009: 1-16 <https://efd.mehmetakif.edu.tr/arsiv/haziran2009/pdf/090701.pdf>

Palancı, Mehmet., Dinç Altun Zuhâl., Doğan, Uğur., Üniversite öğrencilerine yönelik müzik performans kaygısı ölçeğinin uyarlama çalışması. *Uşak üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, (8), 2015:155-166.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/usaksosbil/article/view/5000105262/0>

Rae, Gordon., McCambridge, Karen. Correlates of Performance Anxiety in Practical Music Exams. *Psychology of Music*, 32(4), 2004: 432-439. <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0305735604046100>

Ritche, Laura., Williamon, Aaron. Measuring distinct types of musical self-efficacy. *Psychology of Music*, 39(3), 2010: 328-344. <http://dx.doi.org/10.1177/0305735610374895>

Ryan, Charlene. Gender Differences in Children's Experience of Musical Performance Anxiety. *Psychology of Music*, 32(1), 2004: 89-103. <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0305735604039284>

Ryan, Charlene. (2005). Experience of Musical Performance Anxiety in Elementary School Children. *International Journal of Stress Management*, 12(4), 2005: 331-342. <http://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F1072-5245.12.4.331>

Saracaloğlu, A.Seda., Karasakaloğlu, Nuri., Gencil, İlke.E., *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 9 (33), Yaz 2010:265-283). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/70212>

Sazak, Nilgün., Ece, A.Sserkan. Özel yetenek sınavına giren lise öğrencilerinin kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8) 2004: 102-113.

Schunk, Dale. Self-efficacy and school learning. *Psychology in the Schools*, 22(2), 1985: 208-223.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.691.8470&rep=rep1&type=pdf>

Sinden, Lisa. M. Music performance anxiety: Contributions of perfectionism, coping style, self-efficacy and self-esteem. Unpublished doctoral dissertation, Arizona State University, Arizona1999.

Solberg, V. Scott., O'Brien, Karen., Villareal, Pete., Kennel, Richard., Davis, Betsy. Self-efficacy and Hispanic college students: Validation of the college self-efficacy instrument. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences* 15(1), 1993: 80–95.
<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/07399863930151004>

Solberg, V. Sdott., Villarreal, Pete. Examination of self-efficacy, social support, and stress as predictors of psychological and physical distress among Hispanic college students. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences* 19(2), 1997: 182–201.
<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/07399863970192006>

Step toe, Andrew., Fidler, Helen. Stage fright in orchestral musicians: a study of cognitive and behavioral strategies in performance anxiety. *British Journal of Psychology*, (78), 1987:241-249.

Step toe, Andrew., Malik, Farida., Pay, Charlotte., Pearson, Philip., Price, Clare., Win, Zarni. ‘The Impact of Stage Fright on Student Actors’, *British Journal of Psychology* 86(1), 1995: 27–39.

Studer, Regina., Gomez, Patrk., Hildebrandt, Horst. Stage fright: Its experience as a problem and coping with it. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 84, 2011: 761-771.

Şeker, Sadullah. S. The Examination of The Relationship Between The Level of Preservice Music Teachers Academic Self-Efficacy And Attitudes Towards

Instrumental Practise. *FineArts*, 9 (3), 2014: 135-149
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/186475>

Taborsky, Christofer. Musical Performance Anxiety: A Review of Literature. Update: Applications of Research in Music Education (26) 2007: 15–25.
doi:10.1177/87551233070260010103.

Tokinan, Banu, Ö., Kenny Müzik Performans Kaygısı Envanterini Türkçe'ye Uyarlama Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 14(1), Nisan 2013: 53-65.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/aeukefd/article/viewFile/5000086789/5000080718>

Torres, Jose. B., Solberg, V. Scott. Role of self-efficacy, stress, social integration, and family support in Latino college student persistence and health. *Journal of Vocational Behavior* 59(1), 2001: 53–63. https://ac.els-cdn.com/S0001879100917858/1-s2.0-S0001879100917858-main.pdf?tid=7b935600-ce8d-11e7-a59200000aacb362&acdnat=1511249452_12cf276822184aafc5afe9f4cb4b5461

Topoğlu, Onur., Musical Performance Anxiety: Relations between Personal Features and State Anxiety Levels of Pre-Service Music Teachers, *International Online Journal of Educational Sciences*, 6 (2), 2014: 337-348.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=004530A5FA943EB181563FA09C0468F4?doi=10.1.1.657.5363&rep=rep1&type=pdf>

Valentine, E. (2003). *Musical Performance, A Guide to understanding*. Ed. John Rink. 168-182. Londra: Cambridge University Press.

Wesner, R. B. Noyes, R., Davis, T. L. The occurrence of performance anxiety among musicians. *Journal of Affective Disorders*, 18(3), 1990: 177-185.

Wilson Glenn. D., Roland David. Performance Anxiety. In R. Parncutt and G. E. McPherson (Eds.), *The Science and Psychology of Music Performance* 2002: 47-61). Oxford: Oxford University Press.

Yıldırım, Selda. Self-efficacy, Intrinsic Motivation, Anxiety and Mathematics Achievement: Findings from Turkey, Japan and Finland, Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science and Mathematics Education. 5(1), 2011: 277-291.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/balikesirnef/article/viewFile/5000084813/5000078895>

Yokuş, Hamit. Piyano eğitiminde öğrenme stratejilerinin kullanılmasının öğrencilerin başarılarına ve üstbilişsel farkındalıklarına etkisi. *M.Ü. Atatürk üniversitesi eğitim bilimleri dergisi*. 31. 2010:145-160.

Yöndem, Zeynep D. Performance Anxiety, Dysfunctional Attitudes and Gender in University Music Students. *Social Behavior and Personality*, 35(10), (2007): 1415-1426.

Zajacova, Anna., Lynch, Scott. M., Espenshade, Thomas.J., Self-Efficacy, Stress, And Academic Success In College. *Research in Higher Education*, 46 (6), 2005: 677-706
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11162-004-4139-z>